

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בהעלותך

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק חי

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

לעילוי נשמת

מרת רוזה ורדה ב"ר שמעון הכהן ע"ה גמליאלי

נפטרה ביום כ"ב כסלו ה'תשפ"ו

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י משפחתה שיחיו

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner

In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*

To Dedicate This Publication

In Honor Of Your Family Or A Loved One

For More Info. Call:

(718) 753-6844 or (323) 934-7095

or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

בהעלותך

א. פסח שני – שלושה אופני הגדרה

לגבי הגדרת מהותו של פסח שני יש שלוש דעות!¹

(א) „רגל בפני עצמו הוא“, (ב) „תשלומין דראשון הוא (תיקוני לא מתקנין ליה)“, (ג) „תקנתא דראשון הוא“.

ההבדל הנובע להלכה משלוש דעות אלו², כמוסבר בהרחבה בתשובת רבי אברהם בן הרמב"ם³, הוא:

„רגל בפני עצמו“ – כלומר, פסח שני אינו תלוי בחובת פסח ראשון, אלא הוא „חייב בעצמו כמו שאר הרגלים“⁴. ולכן, „גר שנתגייר בין שני פסחים וכן קטן שהגדיל... חייב לעשות פסח שני“⁵. בעוד אשר לפי הדעות שזהו „תשלומין“ או „תקנתא“ של פסח ראשון, תלויה חובת פסח שני בחובת פסח ראשון, ואדם שאינו חייב בפסח ראשון אינו חייב גם בפסח שני.

„תשלומין דראשון הוא“ – כלומר, אדם שלא הקריב פסח ראשון במזיד, עבר בכך מיד על איסור כרת, אך למרות זאת מאפשרת לו התורה „תשלומין“ לכך, שעל ידי הקרבת פסח שני תתבטל מעליו חובת כרת⁶. אבל אם הוא לא הקריב פסח שני, ואפילו בשוגג, נשאת

עליו חובת הכרת, על שהזיד בפסח ראשון, כיון שלא היו „תשלומין דראשון“⁷.

תקנתא דראשון הוא: כאשר אדם אינו מקריב פסח ראשון במזיד, מאפשרת לו התורה מלכתחילה את התקנה להקריב פסח שני בזמן אחר, כך שכל עוד לא עבר המועד של „תקנתא“, עדיין לא חלה עליו חובת כרת⁸. ולכן, אם הוא לא הקריב פסח שני בשוגג, הוא פטור מן הכרת, כי „בעת התקנה (=שאו חל חיוב כרת) שוגג היה“⁹.

ב. פסח ראשון ופסח שני – שונים במהותם

הרמב"ם בספר המצוות¹⁰, מונה את מצוות פסח שני כמצווה בפני עצמה, ומסביר, שההלכה היא (כדברי רבי) שפסח שני הוא „רגל בפני עצמו“.

אין מובן¹¹: גם לדעת רבי, שפסח שני הוא „רגל בפני עצמו“. הרי חובתו חלה רק על מי שלא הקריב פסח ראשון, ואילו מי שהקריב פסח ראשון אינו יכול להקריב פסח שני, ומילא, זוהי אותה מצווה: הקרבת קרבן פסח. ומדוע, איפוא, מונה זאת הרמב"ם כמצווה בפני עצמה? הכרחי, אם כך, לומר, שלמרות שפסח ראשון ופסח שני קשורים זה לזה, בכל זאת, הם שני עינינים שונים במהותם, ולכן הם נמנים במנין המצוות כשתי מצוות¹².

ג. ההבדל הכללי בין פסח ראשון לפסח שני

כדי להבין זאת יש להסביר תחילה את

(7) פסחים שם, ב.

(8) ראה ר"ח פסחים שם, א: ולעולם אינו חייב אלא על

השני.

(9) ל' ר"א בן הרמב"ם.

(10) מ"ע נו.

(11) ע"ד קושיית ר"ד הבבלי בס' מעשה נסים שם. וראה ג"כ ביאור הרי"ף פערלא במבוא שורש השביעי. מ"ע נו (רלט, סע"ד. רמג, א ואילך).

(12) וראה ביאור הרי"ף פערלא שם (במבוא). וראה שם רמג, ג) בת"י קושיא הנ"ל. דמאחר שמצינו לרז"ל שאמרו דפ"ש רגל בפ"ע הוא אי"כ נשמע מזה דס"ל דמצוה בפ"ע הוא. ויומנתק ע"פ המבואר בפנים, שפ"ד ופ"ש מובדלים בעצמם מהותם.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת „האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה“.

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי „ועד להפצת שיחות“.

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

„אהלי תורה“, ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך „אהלי תורה“, ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את „קונטרס בית רבינו שבבבל“

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ובפרט שהרועה¹ אהרן הכהן שבדורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו . . ע"י ה"קול קורא" שלו ד"לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"², וההכרזה³ שצריכים רק "לצחצח את הכפתורים", ולאחרי' – ההודעה שכבר סיימו גם את זה, וצריך להיות רק "עמדו הכן כולכם"⁴ ללכת לקבל פני משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלמה.

לקוטי

ההבדל הכללי בין פסח ראשון לפסח שני: בין ההבדלים שבין פסח ראשון לפסח שני אנו רואים: (א) „הראשון אסור בכל יראה ובל ימצא, והשני – חמץ ומצה עמו בבית"¹³. (ב) „הראשון נוהג כל שבעה [כלומר – לא רק איסור „חימוצו... נוהג כל שבעה"¹⁴, אלא שקרבן פסח ראשון, כלשון הגמרא¹⁵, „נאכל לששה"¹⁶ – „שאוכלין עליו מצות ששה ימים"¹⁷] והשני יום אחד"¹⁸.

ההבדלים בין פסח ראשון לשני הם תוצאה של ההבדל המהותי ביניהם.

ד. פסח שני – עבודת בעל התשובה

ההסבר לכך הוא:

ההבדל הפשוט בין פסח ראשון לפסח שני הוא: בפסח ראשון אופן החיוב של הקרבת הפסח הוא כפי שנקבע וחייב להיות לפי סדר בתורה (בזמנו). ואילו אופן החיוב של פסח שני הוא שלא לפי הסדר (שלא בזמנו): לאלה אשר לא הקריבו את הפסח בזמנו, אין אומרים, שעבר יומו בטל קרבנו¹⁹, אלא התורה מאפשרת להם להקריבו מאוחר יותר. כמאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁰ „פסח שני – ענינו, שאין דבר „אבוד“, תמיד אפשר לתקן. אפילו מי שהיה טמא, מי שהיה בדרך רחוקה, ואף „לכם"²¹ – שהיה זה ברצונו²² – יכול, בכל זאת, לתקן“.

וזאת, בדומה להבדל שבין עבודת צדיק לעבודת בעל תשובה: צדיק עובד את הקדוש“

(13) פסחים צה, רע"א (במשנה).
 (14) פסחים צו, ריש ע"ב.
 (15) פסחים צה, ב. וראה ל' הגמ' (הג"ל בפנים): „חימוצו (דפסח) .. כל שבעה“. וכן במשנה (שם צו, א), ופסח דורות נוהג כל שבעה – אף שהכוונה היא לחימוצו, כנ"ל.
 (16) ראה פרש"י פסחים שם (ד"ה הנאכל), ולישנא דקרא נקט כו".
 (17) פרש"י שם.
 (18) תוספתא פסחים פ"ח סה"ג.
 (19) ברכות כו, סע"א. ספרי (הובא ברש"י) פינחס כה, י. יד. ועוד.
 (20) היום יום י"ד אייר. וראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] חח"ע' 138 ואילך.
 (21) פרשתנו ט, י.
 (22) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 75 הערה 60. ח"ב ע' 216'7.

בהעלותך שיחות

ברוך-הוא בדרך הישרה – „אשר עשה האלוקים את האדם ישר"²³ – לפי סדרי התורה. לבעל התשובה, אשר שינה את סדרי התורה, נותן הקדוש-ברוך-הוא אפשרות לתקן את העבר ולהשלים את החסר.

כך אנו רואים את ההבדל בין מצב בני ישראל בפסח ראשון לפסח שני, בפעם הראשונה:

בעת הקרבת הפסח היו ישראל במצב של „גולדים“, כנבואת יחזקאל²⁴, ללא עבירות, ובעלי מצוות מילה ופסח – בדמיון חיי בדמיון חיי²⁵, מצב של צדיקים – כמצב של (התחלת? ²⁶) „גירות"²⁷ לפי ההלכה – „וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי"^{27*}, ללא עבירות, ואומרים לו: ²⁸ „ישלם ה' פעלך ותהי משכרתך שלמה... (על²⁹) אשר באת לחסות תחת כנפיו"³⁰.

ואילו פסח שני היה עבור מי ש„היו טמאים (ואיו טומאה? – טומאת מת^{30*}) לנפש אדם"³¹ (שהמות נגרם על ידי חטא עץ הדעת³², מקור כל החטאים³³), והם בקשו, לאחר שהודו ש„אנחנו טמאים לנפש אדם – למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל"³⁴ – בדומה לתשובה לכל פרטיה: וידידי³⁵, תיקון

(23) קהלת ז, כט.
 (24) טו.
 (25) יחזקאל שם, ו. מכילתא (הובא ברש"י) בא יב, ו. שמור"ר פי"ז, ג. פי"ט, ה. ועוד.
 (26) לכאורה פשוט דאז ה' זה כל הגירות – ונפק"מ בגר שמל ולא טבל האם מחוייב בפסח. ודוגמתו – מל ולא פרע. קודם שנצטוו על הפריעה. וראה תוד"ה כי פליגי ותו"י יבמות מו, ב. ואכ"מ.
 (27) ראה יבמות (שם, א"ב) וכריתות ט, א.
 (27*) יבמות כב, א. וש"ג.
 (28) רות ב, יב.
 (29) שוהו פירוש המדרש רבה (שם) שיש שנתקשו בפירושו: ישלם ה' פעלך גו' מעם ה' א"ר חטא אשר באת לחסות תחת כנפיו. – עתה מצאתי כן בפ"י עין חנוך.
 (30) ראה תרגום שם: ובההוא זכותא תשיובי מדין גיהנם למיודי חולקך עם שרה רבקה רחל ולא – דקשה לומר שכ"ז בא בזכות ד„עשית את חמותך“, כ"א הוא הזכות, אשר באת גו' „כנ"ל.
 (30*) החמור מכולם (כלים פ"א, מ"ד).
 (31) פרשתנו שם, ו.
 (32) שבת נה, ריש ע"ב. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ז ע' 177 הערה 55.
 (33) ראה תו"א עט, רע"ד. ד"ה באתי לגני התשי"א פ"ב.
 (34) פרשתנו שם, ז.
 (35) עפ"י יומתק הסגנון, אנחנו טמאים לנפ"א למה נגרע" – דצ"ע וכקושיית המפרשים.

הוספה

בשורת הגאולה

כו.

ובכל זה קומט צו נאָכמער הדגשה בדורות האחרונים, בעקבתא ועקבתא דעקבתא דמשיחא ובפרט בדורנו זה, דער דור האחרון פון גלות . . דוקא דער עקב שברגל, דער דור הכי אחרון, האָט דעם כח צו זיין „עולה מאליי” און אויפהויבן די אַלע דורות שלפני זה, דורך דעם וואָס דער דור האחרון פון גלות ווערט דער דור הראשון פון גאולה – די גאולה פאַר אַלע אידן במשך כל הדורות!

ובפרט אז הרועה¹ אהרן הכהן שבדורנו – כ”ק מו”ח אדמו”ר נשיא דורנו . . דורך זיינע „קול קורא” פון „לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה”², און די הכרזה³ אַז מ’דאַרף נאָר „צופוצן די קנעפלעך”, און דערנאָך – די הודעה אַז מ’האָט שוין דאָס אויך פאַרענדדיקט, און עס דאַרף נאָר זיין „עמדו הכן כולכם”⁴ צו גיין מקבל זיין פני משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחות ש”פ בהעלותך, י”ט סיון תנש”א)

- 1) שכן נקרא אהרן במקרא מפורש „שלושת הרועים” (זכר’ יא, ח. וראה תענית ט, סע”א).
- 2) נדפסו באגרות קודש שלו ח”ה ע’ שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ח”ו ע’ תל ואילך.
- 3) ראה שיחת שמח”ת תרפ”ט.
- 4) ראה אגרות קודש אדמו”ר מהוריי”צ ח”ד ע’ רעט. „היום יום” טו טבת. ובכ”מ.

ובכל זה מתוספת הדגשה יתירה בדורות האחרונים, בעקבתא ועקבתא דעקבתא דמשיחא ובפרט בדורנו זה, הדור האחרון של הגלות . . דוקא העקב שברגל, הדור הכי אחרון, יש בכחו להיות „עולה מאליי” ולהעלות את כל הדורות שלפני זה, עי”ז שהדור האחרון דהגלות נעשה הדור הראשון דהגאולה – הגאולה לכל בני” במשך כל הדורות!

אי אפשר לזכר⁴⁰, אלא, לפי סדר התורה, צריך לדחותם^{40*}. ואילו עבודת בעל-התשובה, בתשובה מאהבה, הופכת גם את זדונותיו לזכיות⁴¹.

כחה של התשובה לכך, נובע ממקור הגעלה מן ה„השתלשלות”: לפי סדר התורה, ההשתלשלות, אי-אפשר להפוך זדונות לזכיות. כמאמר חז”ל⁴² שאלו לחכמה .. לנבואה .. לתורה: „חוטא מה ענשו”, וכולם גם התורה⁴³, לא איפשרו חזרה בתשובה. רק כאשר „שאלו להקדוש-ברוך-הוא”, שמעל להשתלשלות, היה המענה „יעשה תשובה ויתכפר לו”, כי רק בדרגה נעלית זו „כחשיכה כאורה”⁴⁴, ואפשר להפוך את הרע לטוב^{44*}.

לפי זה אפשר להבין את הטענה „למה נגרע...”. כי לכאורה: מדוע יהיה מלכתחילה סברה ש„נגרע”? וכן לגבי מאמרו הנ”ל של כ”ק מורי וחמי אדמו”ר, שההוראה הנלמדת מפסח שני היא שאין דבר אבוד, אפשר לשאול: מדוע יחשבו בכלל שיש דבר אבוד?

אלא, כדלעיל: מצד התורה עצמה אכן התשובה איננה מועילה⁴⁵ להפיכת הזדונות לזכיות, אלא הם דבר אבוד. רק כאשר בני ישראל נתעוררו לחזור בתשובה, באומרם „למה נגרע...”, הם הגיעו עד לדרגה של „שאלו להקב”ה”, שמעל להשתלשלות, ומשם הגיעה התשובה, שאין דבר אבוד, שיש ענין של פסח שני.

כל זאת מסופר ומתגלה בתוך התורה ובאמצעותה, כי למרות שהתורה כשלעצמה היא בדרגה של סדר ההשתלשלות, בכל זאת

40) תניא רפלי”ז. ובכ”מ.

40*) ראה גם לקו”ת שה”ש ו, ד.

41) יומא פו, ב.

42) יל”ש תהלים רמז תשב, וראה ירושלמי מכות פ”ב ה”ו. דא דוקא מכפר הקרבן –

ראה אוה”ת יו”כ ס”ע א”תקנו ואילך, ציונים לסהמ”צ להצ”צ מצות עגלה ערופה, ועוד (וראה בארוכה לקו”ש [המתורגם] ח”ד ע’ 132 הערה 12. ח”ג ע’ 76*7 – דתשובה זו עושה הזדונות כשגגות.

44) הכתוב – תהלים קלט, יב.

44*) ראה גם לקו”ש [המתורגם] ח”ו ע’ 23. וש”נ.

45) וראה דאין תשובה מועלת לשנות (ולבטל) דין ועונש ב”ד, וכשו”ת נר”ב (מהדו”ק או”ח סי’ ל”ה) הידועה.

הפגם, תיקון מושלם – לא רק „להקריב” אלא גם בשלמות של „במועדו” ו„בתוך בני ישראל”³⁶.

בכך מובן מדוע לא ציווה הקדוש-ברוך-הוא על פסח שני כעל שאר המצוות, אלא לאחר שישאל התעוררו ובקשו „למה נגרע...”, כי התשובה באה בדרך כלל לאחר התעוררות האדם. אמנם, הוא במצב של „טמא לנפש אדם” – בלתי טהור ובלתי קדוש ואינו חש בגילוי אור מלמעלה, אך בכל זאת הוא מתעורר מעצמו – ממטה למעלה – לחזרה בתשובה³⁷.

ה. למה דחו פסח שני לחודש אחר

לפי האמור לעיל מובנת תמיהה המתעוררת לפי תורת הנגלה: חז”ל אומרים³⁸, שהיום השביעי לטומאתם של הטמאים לנפש אדם חל בערב פסח, ולפי זה צריכים היו, לכאורה, להקריב תשלומין שבבעת הימים הבאים, כבקרנות יוס”ט אחרים כפי שמזכיר האור”ח החיים, ולא אחר חודש, כחידוש מיוחד?

אך לפי הנאמר מובן ההסבר לכך בפנימיות הענינים: תשובה איננה רק משלימה את החסר, אלא זוהי דרך בעבודת ה’, רגל בפני עצמו, חידוש מיוחד בחודש אחר.

ו. המעלה שבתשובה – הפיכת הרע לטוב

אמנם, עבודת הצדיק היא ה„ישרה” לפי סדר התורה, אך בכל זאת יש יתרון בעבודת בעל-התשובה³⁹: עבודת הצדיק פועלת בדברים שבקדושה, או בדברים מותרים. אבל לא ב„מצוה הבאה בעבירה”^{39*} – ענינים של רע הנובעים משלוש קליפות הטמאות לגמרי

36) וי”ל דוהו רמזו ב, ככל חקת הפסח יעשו אותו, דנחשב להם כ„במועדו” ו„בתוך בני” – ועפ”ז יתורץ דלכאורה חסרה התשובה לטענתם „למה נגרע גו’ במועדו בתוך בני” – ועפ”ז הל’ „תשלומין”, ותקנתא הנאמר בפ”ש – הכונה בשלמות.

37) ראה בארוכה לקו”ש [המתורגם] ח”ט ע’ 64*5 ובהערה 26 שם.

38) פסחים צ, ב. סוכה כה, ב.

39) ראה בכ”ז רמ”צ קצא, א. ובכ”מ.

39*) ברכות מז, ב. וש”נ.

ל, בכה רבי, שבכיה היא מעל להגבלה⁸⁵, בכל זאת לא היה אצלו הענין של „קונה עולמו בשעה אחת“, שמעל להתחלקות. דוקא פסח שני – תשובה על חטא, הפיכת זדונות לזכויות [כמאמרו הנ"ל של כ"ק מו"ח אדמו"ר: אפילו „לכס“, שזה היה ברצונו, ובכל

זאת ניתן לתיקון], יכול להגיע למקום שמעל להתחלקות – יום אחד. כמעלתו של רבי אלעזר בן דורדייא – תשובה על חטא – שדוקא אצלו ישנו הענין של „קונה עולמו בשעה אחת“⁸⁶.
(משיחת ש"פ אחרון ק"ת תשכ"ד)

86) להעיר מסה"מ תקס"ב (ע' יג) במעלת המס"ג דראב"ד על המס"ג דצדיקים, עיי"ש.

(85) תו"א כו, א. ובכ"מ.

לזכות

כ"ק אדונו מורנו זרבינו

מלך המשיח

ויהי"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל ביאת דוד מלכא משיחא

יחי אדונו מורנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד

– אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד⁴⁶, וכך העינינים, גם מה שמעל להשתלשלות, מתגלים באמצעות התורה⁴⁷.

ז. עבודת התשובה – מעל לדרוג ומגבלות

זהו ההסבר גם להבדלים המנויים לעיל (בסעיף ג) בין פסח ראשון לפסח שני⁴⁸: בפסח ראשון – עבודת הצדיקים – אין עוסקים ברע, אלא דוחים אותו. לכן החמץ אסור בבל יראה ובל ימצא⁴⁹, ולכן נמשך החג שבעה ימים, כי עבודת הצדיקים היא עבודה מסודרת ומדורגת, המתבטאת בסדר ההשתלשלות בשבעה ימים, בשבע מידות וכדומה⁵⁰.

ואילו בפסח שני – עבודת התשובה שהופכת זדונות לזכויות – אפשר לזכך גם את החמץ⁴⁹, ולכן „חמץ ומצה עמו בבית“. וכיוון שעבודת התשובה היא מעל לדרוג והגבלות, הרי היא יום אחד, המראה על דרגה הנעלית מדרוג, הגבלה והתחלקות. כמוסבר ב„תורה אור“⁵¹,

46) תניא רפכ"ג בשם זוהר. וראה סה"מ ה'ש"ת ע' 66 בהערה.
47) ראה גם המשך תער"ב ח"ג ע' א'תח. לקו"ש ח"א [המתורגם] ע' 65. ח"ד [המתורגם] ע' 329. 334. ועוד.
48) ראה עז"ז לקו"ש ח"ז ע' 327.
49) ראה אוה"ת פרשתנו ד"ה להבין ענין פ"ש (ע' ססז"ח) דפ"ר ופ"ש הם אתכפיא ואתהפכא, דפ"ר הוא היציאה מן הרע – אתכפיא (ולכן אסור בחמץ), ובפ"ש „שכבר יצא מהרע“ (ואפשר להיות) – אתהפכא (ולכן חמץ ומצה עמו בבית). וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 283 (ואילך) דהוא דוגמת החילוק דבע"ת וצדיקים: פ"ר – ע"ד בע"ת שצ"ל „אי אפשי“ (לקו"ת ואתחנן ט, ד). ופ"ש – ע"ד צדיקים שצ"ל אפשי.
אבל** הביאור שם הוא בנוגע הברור שנעשה בהאדם, וכאן מבואר: א) עצם העבודות דפ"ר ופ"ש (פ"ר – תנועה דצדיקים, ופ"ש – תנועה דתשובה). ב) הברור שנעשה בהזדונות (בפ"ר – דוחה אותם. בפ"ש – גם מהפכום). ועצ"ע.
50) ראה תו"א שהובא לקמן בפנים.
51) קט, סע"ד ואילך. ראה ג"כ אוה"ת ד"ה להבין מה ששבויות יום א' (במדבר ע' א'תקעג).

(*) יש לקשר זה עם המבואר לעיל (ס"ד) שבני בצאתם ממצרים היו גרים – כי הטעם שבט"ת צ"ל אי אפשי כי צריך זכירות, שלא יחזור לסורו (לקו"ת שם). דחשש זה הוא בגר (קידושין יז טע"ב).
**) גם: שם המדובר בדרגה נמוכה בתשובה שעדיין צריך זכירות שלא יפול בו (כבהערה הקודמת). וכאן – בתשובה (מאהבה רבה – תניא פ"ו) שזדונות נעשים זכויות.

ששבויות הוא יום אחד כי זהו „זמן קבלת התורה שהוא בבחינת הכתר שהוא בחינת יחידה שלמעלה מהתחלקות...“.

וזהו מה שמסופר בגמרא⁵² על תשובתו של רבי אלעזר בן דורדייא – „בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת“: עבודת הצדיקים, שהיא מדורגת, אורכת מספר שנים – דרגה של „התחלקות“⁵³. ואילו אצל רבי אלעזר בן דורדייא היתה עבודה של תשובה ובאופן ש„ראשו בין ברכיו – מעל להבדלים בין ראשו לברכיו“⁵⁴ – וגעה בבכיה⁵², ולכן הוא „קונה עולמו בשעה אחת“. כלשון זוהר⁵⁵, שהתשובה היא „בשעתא חדא“.

ח. ניסן – מלמעלה; אייר מלמטה

הבדל זה בין פסח ראשון לפסח שני מתבטא גם בכך שפסח ראשון חל בחודש ניסן, ופסח שני – בחודש אייר⁵⁶:

ידוע⁵⁷ ההבדל בין חודש ניסן, החודש הראשון, לבין חודש אייר, החודש השני: ניסן מורה על גילוי אלוקות מלמעלה למטה, שאינו מביא לידי זיכרון בר קיימא ותמידי ב„מטה“, אלא הוא יכול באותה שעה רק לדחות את הרע⁵⁸. כעבודת הצדיקים⁵⁹ שעוסקים בעינינים של אור, ודוחים את הרע.

מהותו של אייר היא העלאה מלמטה למעלה, בירור, וזיכרון, והעלאת ה„מטה“ למעלה באופן תמידי⁵⁸. לכן קשורה מצות ספירת העומר בעיקר לחודש אייר⁶⁰, כי היא עוסקת בזיכרון המידות. וזאת, כעבודת התשובה⁵⁹, שבאמצעותה מזככים את העינינים

52) ע"ז יז, א. וראה סה"מ – לאדה"ו – תקס"ב (ע' יג). דרך חיים (כמצויין במפתחות).
53) להעיר ד„שנים“ ל' שינוי (ראה אוה"ת מקץ שלה, סע"ב).
54) עיי"ג תו"א ר"פ וארא.
55) זח"א קכט, סע"א.
56) ראה אוה"ת הנסמן בהערה 49. לקו"ש ח"ד שם.
57) ראה לקו"ש ח"א פ' אמור. ח"ד שם. ח"ה [המתורגם] ע' 6. ס"ע 235 ואילך. ועוד.
58) ראה אוה"ת ולקו"ש (ח"ד) שם, דפסח ראשון ופסח שני הם אתכפיא ואתהפכא. כנ"ל הערה 49.
59) ראה לעיל הערה 49.
60) ראה לקו"ש ח"א שם.

הנחותים ביותר, עד אשר גם ענינים של רע הופכים לטוב.

[באופן כללי דומה הדבר להבדל שבין חודש ניסן לתשרי, כידוע⁶¹, שחודש ניסן הוא עבודת הצדיקים, ותשרי – עבודת התשובה].

ט. שלושת אופני התשובה

לפי האמור, שפסח שני הוא עבודת התשובה, יובן הטעם, בפנימיות הענינים, לכך שלגבי מהות פסח שני קיימים שלושת האופנים שלעיל בסעיף א' (ואלו ואלו דברי אלוקים חיים⁶²), כי באופן כללי קיימים שלושה אופנים אלו בתשובה:

(א) „תקנתא” שבתשובה: העובדה שמיד בעת מעשה החטא ישנה התקנה של תשובה, כשם שבהפסד של פסח ראשון ישנה מיד התקנה של פסח שני – אופן זה של תשובה הוא בחטאים רגילים, כאשר מיד בשעת החטא קיימת האפשרות לתיקונו באמצעות תשובה.

(ב) „תשלומין” דתשובה: התשובה על חטא שנעשה באופן של „אחטא ואשוב”, שאז „אין מספיקין בידו לעשות תשובה”⁶³ – בעת מעשה החטא אין לו אפשרות של תקנה, הואיל והתשובה גורמת לו לחטוא⁶⁴, כשם ש„אין קטגור נעשה סניגור”⁶⁵, אבל מאוחר יותר, אם „דחק ונתחזק... ועשה תשובה – מקבלין תשובתו”⁶⁶,

(ג) „רגל בפני עצמו”: תשובת הצדיקים. כידוע⁶⁷, שהתשובה איננה דוקא, כטעות הנפוצה, על חטאים, אלא זוהי דרך בעבודת ה', המתאימה גם לאלה הנקיים מחטאים, כנאמר⁶⁸: משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא (=משיח בא להחזיר את הצדיקים בתשובה).

(61) ראה אה"ת בא ד"ה החודש (ע' רנו ואילך).

(62) עירובין יג, ב. גיטין ו, ב.

(63) משנה סוף יומא (פה, ב).

(64) אה"ת פ"א.

(65) ראה צפע"ג הל' יבום פ"ד ה"כ (בסופה) – לענין

אחטא ויהכ"פ מכפר.

(66) אה"ת שם. ועד"ו בתניא פכ"ה.

(67) לקו"ת ראה כד, ד. ש"ש סו, ג. ר"פ אוינו. ועוד.

(68) חובא בלקו"ת שמע"צ צב, ב. שה"ש ג, סע"ב (וראה

חז"ג קנג, ב). ונת' בלקו"ד ח"א קמו א, ואילך.

אמנם, פסח שני הוא תשובה על חטא (כמאמר הנ"ל של כ"ק מו"ח אדמו"ר ש„אין דבר אבוד .. אפילו מי שהיה טמא .. ואף „לכם”, שזוהו היה ברצונו וכו"), אך בכל זאת, קיימים, באופן כללי, בפסח שני כל האופנים של תשובה, כולל תשובת הצדיקים [בדוגמת חודש תשרי – שפסח שני היא דוגמת חודש תשרי, כדלעיל סעיף ח' – הכולל בתוכו כל אופני התשובה, גם תשובת הצדיקים]⁶⁹.

י. חובת לימוד התורה בעודו

רשע

לפי האמור לעיל, בענין „תקנתא דתשובה”, תובן יותר ההלכה⁷⁰, שאפילו רשע, שתורתו ומצותיו „מוסיף כח בקליפות”, צריך ללמוד תורה, ואפילו שלא לשמה, כי „כשיחזור אחר-כך בתשובה .. אזי מוציא מהקליפה כל התורה והמצוות...”. כלומר, לימוד התורה „בעודו רשע” מסתמך מלכתחילה על כך שיחזור בתשובה, וזוהי המשמעות של „תקנתא” דתשובה: התורה נותנת בשעת מעשה את האפשרות והתקנה של תשובה.

ואמנם, הלכה זו, שגם „בעודו רשע” צריך ללמוד תורה, חלה על כל סוגי הרשעים, גם על האומר „אחטא ואשוב” שאין לו תקנה של תשובה, הרי שלעליית לימוד התורה שלו אין לכך שום קשר, כי הרי באומר „אחטא” הוא לא מתכוון ללימוד, אלא בודאי „יחזור אחר כך בתשובה”. יותר מכך: אף אם, במקרים מעטים ביותר, הוא לומד, ר"ל, כדי להוסיף כח לטומאה, ומסתמך על כך ש„אחטא ואשוב” גם אז הוא צריך ללמוד, אבל במקרה כזה יש הבדל, כי „אין מספיקין...”:

במקרה כזה נוקקים לטעם שגם ל„נידח” מובטח, שגם הוא „ודאי סופו לעשות תשובה”⁷¹, „בגלגול זה או בגלגול אחר, כמו שנאמר⁷² כי לא ידח ממנו נדח”⁷³, בעוד אשר

(69) כמובן מהמבואר בדרושי לקו"ת שנשמנו בהערה 67.

(70) הל' ת"ת לאה"ו פ"ד ס"ג.

(71) תניא פל"ט.

(72) ש"ב די, יד (בשינוי לשון).

(73) הל' ת"ת שם. תניא שם.

יב. פסח שני – מצוה בפני עצמה

לפי כל האמור לעיל מובן מדוע מונה הרמב"ם את פסח שני כמצווה בפני עצמה, למרות שמי שהקריב פסח ראשון אינו יכול להקריב פסח שני: אכן, פסח ראשון ופסח שני הם שני סוגים שונים של עבודה – פסח ראשון הוא עבודת הצדיקים, ופסח שני – עבודת התשובה, אך בכל זאת, אין דרושה הקרבת פסח שני אם הקריב פסח ראשון, כי פסח ראשון כולל גם את תשובת הצדיקים, ונכלל כאן הענין של „רגל בפני עצמו” שבפסח שני.

יג. ההסבר לכך שפסח שני – יום אחד

אמנם בפסח ראשון – צדיקים – ישנה תשובה, אבל זוהי תשובת הצדיקים, שאין בה המעלה של תשובת פסח שני, שהיא בניקור תשובה על חטא⁸¹ – „תקנתא” ו„תשלומין” (אלא שפסח שני כולל את כל אופני התשובה, ובתוכם גם תשובת הצדיקים).

וזאת בשני ענינים: (א) צמאונו של בעל-התשובה נובע דוקא מכך ש„עד הנה היתה נפשו בארץ ציה וצלמות היא הסטרא-אחרא...”⁸², ולכן הוא צמא „ביתר עז”, יותר מאשר צדיקים⁸², שאצלם אין ענין זה קיים⁸³.

(ב) תשובה על חטא מגיעה לדרגה שמעל לסדר השתלשלות, ובכוחה להפוך זדונות לזכויות. ואילו לצדיקים אין כח זה, אפילו כשקיימת אצלם עבודת התשובה.

וזוהי הסיבה לכך שפסח שני הוא יום אחד ופסח ראשון הוא שבעה ימים, כי, למרות שגם בפסח ראשון קיים ענין התשובה, בכל זאת זוהי תשובת צדיקים, שהיא מוגבלת – אפילו „בכל מאודך” של צדיק הוא בדרגה של סדר והגבלה⁸⁴. כפי שמוצאים, שאפילו לאחר שתשובתו של רבי אלעזר בן דורדייא גרמה

לגבי חטאים אחרים אין נוקקים לטעם זה של „לא ידח ממנו נדח”⁷⁴, כי מלכתחילה אין הוא „נידח”, אלא „רחוק” בלבד, כי כבר בעת החטא יש לו תקנתא דתשובה, כתקנת פסח שני⁷⁵.

יא. פסח ראשון – גם תשובת הצדיקים

כשם שפסח שני כולל את כל אופני התשובה, וגם תשובת הצדיקים, כך גם פסח ראשון כולל את כל האופנים, בעבודת הצדיקים, גם תשובת הצדיקים. לכן למרות שהגאולה העתידה תהיה בחודש ניסן⁷⁶ – עבודת הצדיקים – היא בכל זאת תהיה קשורה לעבודת התשובה, כאמור, שמשיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא⁷⁷.

מעין ענין זה אנו מוצאים בפסח מצרים, שאז היה הציון⁷⁸, ומשכו וקחו לכם” ופירשו חז"ל⁷⁹ „משכו ידיכם מעבודה זרה”, שזוהו ענין התשובה, למרות שאלו שנימולו לפני יציאת מצרים היו כגרים (בתחילת הגיור)⁸⁰, ונוסף לכך נאמרו הדברים לכל מי שנאמר לו „וקחו” (כדיוק לגבי וא"ו המוסיף ומחבר), כולל אלו שלא היה להם קשר לעבודה זרה, שאצלם לא היתה זו תשובה על חטא, אלא כתשובת הצדיקים, הנמצאים בעולם שקיימת בו עבודה זרה, וצריך להזהירם, „משכו ידיכם מעבודה זרה”.

(74) וע"ד מ"ש בתניא שם, דכלומד סתם לעולם יעסוק בו" גם שלא מצד הטעם דלא ידח בו" (אלא שבלומד סתם „אין הדבר תלוי בתשובה אלא מיד שחזר ולומד דבר זה לשמה בו" „משא"כ ברשע שצריך לתשובה להוציא תומ"צ שלו מהקליפה).

והוא דמביא בתניא שם גם הטעם דלא ידח בו" (אלומד „שלא לשמה משה לשום איוו פני" – כי בתניא שם כולל הכל. בסגנון אחר – נקט הקצוות: מקצה ד„נידח” (אחטא ואשוב), עד לומד סתם שאפילו ק"ו לא נתלששה בו; וכמה דרגות ביניים (וכדמוכח גם בהל' ת"ת שם ובקו"א), ובכל הדרגות הנ"ל „לעולם יעסוק בו”.

(75) ועוד דוגמאות: לאו שניתק לעשה, שריפת נותר, שילוח הקן – לכמה מ"ד (חולין קמא, א"ב. וש"נ).

(76) כדעת ר"י – ר"ה יא, א. ובשמ"ר (פס"י, יא) סתם כמותו.

(77) וגם הגאולה עצמה תלוי' בתשובה (סנהדרין צו, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ה), אלא שלדעת ר"י אם לא יעשו תשובה מעצמם „הקב"ה מעמיד להן בו" ומחזירן למוטב” (סנהדרין שם).

(78) בא יב, כא.

(79) מבילתא עד"פ.

(80) ראה תוד"ה דכתיב – כריתות ט, א.

(81) ובפרט לפי פסק הרמב"ם (ראה לעיל הערה 6), שגם לדעת רבי יש בפסח שני הענין דתשלומין ותיקון לראשון, שהרי ע"י פטורים מכרת.

(82) תניא פ"ו.

(83) ראה בארובה שעת"ח ח"ב חינוך פמ"ח.

(84) ראה שעת"ת שם (נה, רע"ד ואילך).